

"Avui un poema d'amor esdevé subversiu"

José Agustín Goytisolo (Barcelona, 1928)

ja no va a tertúlies literàries. No sap què dir i li toca de fer el paper de mestre tites, cosa que no li agrada gens. En canvi, en poc més d'un any, ha fet vuitanta-quatre recitals amb Paco Ibàñez per terres espanyoles i americanes. Està sorprès i satisfet d'aquest èxit que li ha permès de descobrir un públic molt jove, interessat i coneixedor de la seva poesia.

Per què no li agrada el nom de *Generació dels Cinquanta* per a designar el grup de vostè, Barral, Gil de Biedma, Àngel González, Caballero Bonald, Claudio Rodríguez, José Àngel Valente i Francisco Brines...?

—No érem cap generació, sinó un grup d'amics a qui agradava la literatura, sobretot la poesia, i que llegíem com bojós, intercanviant-nos llibres en català, castellà i en altres idiomes. No hi havia consignes. Mai no ens ensenyàvem el que escrivíem abans de publicar-ho. Érem una mica, si vols, primmirats, a l'anglo-saxona, però tots anàvem d'acord en això. Potser era el que ens mantenia units, a part l'amistat, és clar. Mai no he conegut una amistat com la que hi havia entre el Carlos i el Jaime. Vam intimar a la Universitat. Fins i tot recordo que un dia ens van desfer la cara.

—*Què va passar?*

—Recordes que el Senillosa tenia el nas un pèl aixafat? Va ser d'una puntada de peu a la cara. A la Universitat només hi havia tres classes de gent: els catalanistes, els rojos i els monàrquics. Imagina't quina distinció més bèstia. El Seni havia fet lliçons de boxa, si no, no s'entenia que fos tan atrevit. Un dia, els falangistes li van dir: "*Di muera el Rey!*" "*Una mierda*", va contestar. "*Pues te vamos a partir la cara*". "*Un momento*", va dir. Es va treure la jaqueta, la va deixar damunt un banc, i es va posar amb els punys en guàrdia. Jo vaig pensar: "Ara el mataran, i a nosaltres també", perquè ens hi vam ficar, és clar. Efectivament, d'una puntada de peu li van obrir la cara. Es devien espantar perquè van parar.

—*Quin record conserva de l'efectivitat policíaca d'aquells anys?*

—La policia era un desastre, afortunadament. L'Antonio de Juan Creix, que tenia més cara de bèstia que no pas el seu germà Vicente, l'últim dia que em van agafar (devia ser per allò de Montserrat) em va dir: "*De ti lo hubiera pensado todo, pero qué coño hacías metido en un convento de frailes, si eres más ateo que yo*". Jo li vaig contestar: "*Mira, el día en que os constituys en sindicato democrático de la policía y los curas os rodeen, yo estaré dentro con vosotros*". Es va fotre a riure... Jo el menyspreava, però es tractava de no fer l'heroi, de dir el mínim possible i de no in-

tentar enganyar-los. Si menties, t'inxampaven.

—*Va ser "company de viatge" dels comunistes. Per què mai no es va fer del Partit?*

—Perquè no me'ls creia. Quan es va celebrar el Congrés de la Pau de Moscou, vaig anar a l'hotel Ucraïna, un gratacel monstruós que tenia un cartell immens de la Sarita Montiel a la façana. Era el temps del "*Fumando espero*" i això no era prohibit. Amb en Ricard Salvat, ens va tocar una habitació al pis vint-i-dos, que donava a la punta de la mamella de la Sara. Semblava que els soviètics tinguessin el mateix gust que el senyor Franco. En Salvat, que havia vist pel·lícules d'espies, va obrir les aixetes per tal que no ens sentissin, i em va dir: "Això s'ensorra, camarada!" Jo li vaig contestar: "Ni s'ensorra, ni em diguis camarada. Això és una merda d'hotel, però no s'ensorra. El que s'ensorrarà serà el marxisme-leninisme". "Això mai!", em va replicar... Era la meva lluita de sempre.

—*Quina lluita?*

—Quan em deien que una cosa era una veritat objectiva, jo pensava: "Si no n'hi ha, de veritats objectives!" Si n'hi hagués seria com creure en la infal·libilitat de Déu o del Sant Pare.

—*Quina és la veritat objectiva que recorda més clamorosament?*

—La vaga nacional pacífica. Segons aquesta teoria, tothom faria vaga, al cap de quinze dies, la burgesia, acollonida, fotria el camp d'Espanya, el poble sortiria i prendria possessió dels carrers i de les propietats; l'exèrcit, en veure això, lliuraria les armes i es passaria al poble, i punt. Tot arreglat. Això s'ho creien, de debò! La burgesia, no la treus ni a canoades; però això no es podia discutir amb els comunistes espanyols i catalans.

—*En el pròleg de Como los trenes de la noche, Horacio Vazquez Rial diu que vostè ha arribat a ser un poeta anònim...*

—Això, ho vaig descobrir a Leticia, a l'Amazònia colombiana. Els nens de l'escola cantaven cançons populars d'allà, i tot d'una van entonar "El lobito bueno". Els vam preguntar si la cançó era colombiana. Sí, van contestar, es canta des de fa uns quinze o vint anys. Molta gent deu conèixer "Palabras para Julia", però no deu saber que jo en sóc l'autor,

ni que Julia és ma filla, que llavors tenia sis anys. M'estimo més que sigui així, que no pas a la inversa: que em coneguin pel nom, però que no em llegeixin.

—Cosa que ara passa bastant...

—A Catalunya, en poesia, hi ha dues tendències: els qui escriuen sobre el món i la vida directament, i els exquisits que escriuen per a ser llegits per altres poetes, el valor dels quals no nego, però que ningú mai no recordarà pels seus versos. Fan literatura sobre literatura. Els primers encara no han arribat al nivell de Vinyoli i Ferrater. Hauran de suar molt.

—Joan Vinyoli ha estat oblidat injustament?

—No pas per mi. Era molt millor que l'Espriu, que no dic que no fos bo. Jo, a l'Espriu, me l'estimava molt i ell, a mi, també. Quan vaig traduir *La pell de brau*, es va haver de publicar a Ruedo Ibérico, a París. L'edició incloïa la versió catalana i la castellana acara-des. Un dels censors especialitzat en literatura catalana, Sebastià Sánchez Juan, que era català i poeta, em va dir: "Mira noi, no vull enraonar més amb tu. Això no es pot publicar perquè en castellà s'entén tot". És una frase que tota la vida portaré clavada.

—Per què la "cultura oficial" ha deixat de banda Vinyoli?

—Completament. Perquè era una català diferent del que ells volien. El consideraven alcoholitzat i sense representativitat dins la poesia catalana. A València, el millor poeta valencià, Vicent Andrés Estellés, va patir pel mateix problema. Tampoc no els va agradar Carner, que va morir sense que li donessin el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, perquè havia estat cònsol de la República.

—I Ferrater?

—Igual. Com vols que els agradi un poeta que escrivia magníficament, fins i tot quan follava, i que, a més a més, es va suïcidar!

—Quan diu ells, a qui es refereix?

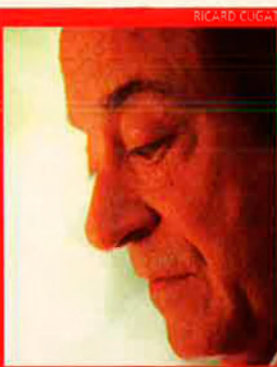
—Als puristes de dretes del català de flors, violes i romaní... També s'han carregat la Nova Cançó, sense anar més lluny, encara que els donin, de tant n tant, un programet a TV3, a les onze de la nit o bé les sis de la tarda.

—Als recitals que fa amb el Paco Ibáñez quin públic tenen?

—Hi ve gent joveníssima. No ens ho esperàvem.

—I què els diu, a la gent jove?

—No ho sé, però la gent torna a interessar-se per això. No vénen per les cançons tradicionals del Paco. Ara els preocupa la cabronada a escala planetària i els agrada la poesia d'amor. Avui dia un poema d'amor esdevé quasi subversiu. D'amor tal com jo l'entenc: una cosa total, no l'amor d'anar de bracet ni el d'ara-tela-fico. Parlem de les coses d'una manera a què no estan avesats, només cal escoltar les

"Quan es va celebrar el Congrés de la Pau de Moscou, vaig anar a l'hotel Ucraïna [...] En Salvat, que havia vist pel·lícules d'espies, va obrir les aixetes per tal que no ens sentissin, i em va dir:

'Això s'ensorra, camarada!' Jo li vaig contestar:

'Ni s'ensorra, ni em diguis camarada.'"

lletres del rock and roll per veure que no diuen res.

—Vol dir que la cultura actual dels joves no té sentit?

—Si per a ells té sentit o no, no ho sé. Per a mi és la cultura del soroll. El Paco té una teoria molt curiosa; diu que molts d'aquests xavals, com que no han rebut una educació normal i corrent, i no tenen res a dir-se, amb el soroll tenen l'excusa perfecta per a no parlar. S'absolen els uns als altres, diu ell. Però no tot ha de ser la ruta del "bakalao"; n'hi ha que pensen que els estafen, i aquest és el nostre públic jove.

—Des de quan els estafen?

—La gran estafa va ser el Maig del 68.

—Per què?

—Sobretot per a les noies. Si ets alliberada, obre't de cames que te la fico, deien. I elles s'ho creien. Hi ha una generació de mares del maig francès. Totes tenen de criatures o dues, i el pare, busca'l.

—En el seu últim llibre de poemes, *Como los trenes de la noche*, hi ha un vers que diu: "vas a seguir siempre en el bando de los rebeldes y sus sombras". Quin és, avui, aquest bàndol?

—L'inconformisme sempre. L'ideal del maig francès era interessant, però la realitat era una altra.

—Què en diu, de tot això, Paco Ibáñez?

—Es posa amb les urpes així; diu que em titllaran d'anarquista.

—I això és greu?

—Si em volen dir anarquista, que m'ho diguin; més aviat és un elogi per mi. No tinc per què deixar de creure en una cosa i passar a creure en una altra. Per exemple, deixar de creure en el cristianisme i creure en l'Islam. Seguir al peu de la lletra l'Alcorà com a norma única és tan bèstia com ser un catòlic intransigent de l'Opus Dei.

—Coneix bé l'Islam?

—Quan treballava al Taller d'Arquitectura vaig estar un any a Tamanrasset, al capdavant del desert d'Algèria. L'Islam no és solució de res. És més, la gent hauria d'estar preparada. La taxa de natalitat europea i americana és decreixent, però la dels musulmans es multiplica per tres cada any. Això és pitjor que qualsevol guerra. Saps com va ser la invasió dels bàrbars? Caminant. Van entrar tan tranquils. Quan una persona està disposada a deixar-hi la pell, i es fica en un rai amb quaranta més, és que està molt desesperada. Encara que s'inventin moltes lleis d'estrangeria no ho aturaran mai.

—El 0,7 és una forma de netejar-se la consciència?

—Jo no hi crec en aquesta mena de caritat. L'autèntica caritat és ensenyar-los a fer pous, a trobar aigua.

—És com l'actitud dels missioners?

—N'hi ha pocs de debò. La majoria figura que van allà a salvar ànimes, però, en realitat van a salvar-hi la seva, cosa que mai no diuen. Jo com que no conec la meua ànima, ni l'he vista mai, se me'n fot que se salvi o no. Ja s'arreglarà. Això, ho vaig aprendre de petit. Una cosa era fer una dolenteria, una altra xerrar o dir mentides que perjudiquessin els altres.

—Com veu la situació actual de l'estat: escàndols de l'esquerra, ascens de la dreta, polèmiques lingüístiques...?

—El franquisme és una mentalitat que s'infiltra fins i tot en la ment dels enemics. Això de dir: si ells volien prohibir el català, nosaltres el farem obligatori, no pot ser. És més, llevat de cent persones, ningú hi hauria estat en contra. Un idioma s'aprèn per amor. No han sabut fer sentir aquest amor.

—Creu que Aznar arribarà a ser president del govern?

—No ho crec. Em sembla que comença a de-lirar. Com es pot fer la comparació de les municipals amb la caiguda del mur de Berlín? Total són quatre punts i mig, que els han pres de més.

—Què pensa dels últims rebrots d'anticatalanisme, com el cas dels arxius de Salamanca?

—Mai més no saludaré Torrente Ballester. Què vol dir dret de conquesta? Dret de conquesta de Franco. Aleshores ell és un franquista. Els arxius tornaran aquí, amb esbroncades, però tornaran. Si continuem així, ens ho fotran tot. Ja ens ho han fotut tot. La moneda és diu "pesseta" perquè se'n van fer les primeres encunyacions a Barcelona. La bandera espanyola era la bandera naval d'Alfons el Magnànim, que va fer ajuntar els pals grocs al mig per tal que es veiés de lluny, després va ser bandera naval de Carles III i bandera nacional d'Isabel II. El nom d'Hispania, la primera vegada que apareix és en els escrits d'Escipió quan desembarca a Empúries. Vol dir "terra de conills", en fenici. Hispania era des del Portús fins a València, pràcticament. Quan van penetrar a la Península, aquest tros es va dir Hispania Citerior, que vol dir la que queda a prop. La resta era Hispania Ulterior. Després Catalunya va ser la Marca Hispànica. El nom, la bandera i la moneda van sortir d'aquí. Una mica més i ens prenen la titola. Se'ls hauria de dir: la bandera que vostès tenen com a nacional i que utilitzen contra Catalunya, prové de la bandera catalana. I quan subornen algú, el

—Què en pensa, de la política editorial que s'ha dut a terme aquests anys a Catalunya?

—Em sembla una barbaritat que es quedessin tres-cents llibres de cada edició. Hi ha hagut editors que feien tres-cents cinquanta llibres, cinquanta per a l'autor, tres-cents per a la Generalitat, i així feien peles. Qui vulgui estudiar la literatura catalana a les noves biblioteques, ho té fotut.

subornen amb pessetes, no amb *piecetas*.

—La història de Catalunya també és plena d'errors intencionats?

—La història mai no diu la veritat, ni la lletra petita. Rafael de Casanova va morir a Sant Boi essent notari del rei, i va defensar Barcelona contra els anglesos, no pas contra els espanyols. La gent, això no ho sap. No passa res, si dius la veritat. Com que la història, la van fer els nacionalistes de dretes, es van inventar el timbaler del Bruc. Hi ha tres o quatre timbalers més per Europa. Diuen que tocava el timbal i Napoleó s'acollonia i marxava. Home, si us plau...!

—Quina és la mentida més grossa de la història d'Espanya?

—S'explica que Pizarro, amb una pila d'homes i uns vaixells va arribar fins a les costes del Perú, i va fer una ratlla a terra dient que els qui la passessin

anirien a la glòria. Van ser dotze, els valents. Sembla que fins aquí és cert. Tretze "paios" van derrotar un imperi? Mentida! Van pactar amb els quítxues i els aimaràs, que eren milions, i ells van conquerir l'imperi. I a Mèxic, igual, pactant amb els zolteques i els txiximeques, que eren totalment sotmesos pels asteques.

—Que queda per escriure de la història de Catalunya?

—La que jo escriuria seria molt més bonica que no pas la que hi ha. Dedicaria un capítol enorme als pagesos de remença i la seva lluita, cosa que sembla que no ha existit. Van ser els primers serfs de la gleba d'Europa que van conquerir la llibertat, lluitant. Ningú no sap qui era en Verntallat, ni en Sala, per exemple. És una pena.

—Per què s'ha volgut ocultar aquest episodi?

—Perquè lluitaven contra la Generalitat nobiliària, burgesa i eclesial. Una que no tenia res a veure amb l'actual, evidentment. El pitjor és voler amagar que, en el passat, a vegades, la Generalitat havia estat perversa. Aquest és un país molt particular. A mi, m'agrada molt i sempre més a la vida voldria viure aquí, però hi ha hagut una sèrie de carques i mentiders que, creient que defensaven Catalunya, ens han convertit en una cosa de barretina i flabiol. Si jo vaig odiar la "Historia de la Espanya Imperial", no em puc empassar les falses històries de Catalunya, que és el meu país i la meua pàtria, que estimo profundament. **Xavier Montanyà**